

DEPARTAMENTUL DE STUDII PARLAMENTARE ȘI POLITICI UE
DIRECȚIA STUDII ȘI DOCUMENTARE LEGISLATIVĂ

**ORGANIZAREA ADMINISTRATIV-TERITORIALĂ
A UNOR STATE MEMBRE U.E.**

- Studiu documentar -

FEBRUARIE 2021

Documentare și sinteză: Cristina Grecu, consilier parlamentar

Lucrările elaborate în cadrul Direcției studii și documentare legislativă sunt cu caracter documentar și nu reprezintă punctul de vedere al Camerei Deputaților.

** Lucrarea poate fi accesată direct pe Intranet la pagina Direcției studii și documentare legislativă.*

CUPRINS

I. CONSIDERAȚII INTRODUCTIVE

II. ORGANIZAREA ADMINISTRATIV-TERITORIALĂ A POLONIEI

III. ASPECTE PRIVIND ORGANIZAREA ADMINISTRATIV-TERITORIALĂ ÎN ALTE STATE MEMBRE

Resurse bibliografice

I. CONSIDERAȚII INTRODUCTIVE

Urmare a tendințelor și proceselor globale de democratizare a tuturor sferelor vieții sociale, guvernarea democratică și descentralizată, într-o formă sau alta, a fost adoptată de multe țări de-a lungul ultimelor decenii. Dacă în țările dezvoltate, descentralizarea, în principal, a însemnat căutarea unor forme mai eficiente de guvernare, în țările aflate în tranziție, procesul de descentralizare a fost legat inseparabil de punerea în aplicare a pârgurilor economiei de piață și a mecanismelor și instituțiilor democratice. Indiferent de similitudinile conceptuale sau trăsăturile comune ale mecanismelor de implementare, nu există un set de principii și soluții universal aplicabile și care ar produce efecte similare în toate statele. Aplicarea unui "model ideal" al descentralizării, care a funcționat cu succes în unul sau câteva state nu garantează a priori succesul, deoarece fiecare stat are propriile sale particularități politice, sociale, economice și istorice care, până la urmă, au un rol determinant în reușita procesului de descentralizare.¹

Procesul de descentralizare se referă la restructurarea sau reorganizarea autorității astfel încât să se ajungă la un sistem de co-responsabilitate între instituțiile administrației publice de la nivel central, regional și local pe baza principiului subsidiarității, crescând astfel atât calitatea și eficiența sistemului de guvernământ în întregul său cât și autoritatea și capacitatea nivelurilor sub-naționale.

Descentralizarea poate, de asemenea, să contribuie la elementele cheie care țin de o bună guvernare - cum ar fi creșterea oportunităților cetățenilor de a participa în luarea deciziilor economice, sociale și politice, dezvoltarea abilităților oamenilor de a acționa, transparență și responsabilitate crescută din partea instituțiilor statului.

Descentralizarea presupune angrenarea unui număr considerabil de actori de la entitățile geografice și politico-administrative la sectorul public, sectorul privat și societatea civilă. Entitățile geografice includ nivelurile internațional, național, subnațional și local.

Descentralizarea nu este o alternativă la centralizare. Ambele sunt necesare, deși în proporții diferite, constituindu-se într-o relație de complementaritate.

În spiritul neutralității principale față de structura instituțională a statelor membre, politica Uniunii Europene în legătură cu organizarea administrativ-teritorială a statelor membre și cu procesul de descentralizare se materializează la nivel de reglementare doar prin unele recomandări, acestea referindu-se la aspecte privind democrația locală și regională, principiul subsidiarității și politica de coeziune și dezvoltare regională.

În cadrul viziunii privind politica de dezvoltare regională și coeziune după anul 2020, Comisia Europeană subliniază **necesitatea strategiilor de dezvoltare conduse la nivel local și autonomia în gestionarea fondurilor de către autoritățile locale**. De asemenea, anunță și creșterea dimensiunii urbane a politicii de coeziune, prin alocarea a

1

https://www.researchgate.net/publication/327382031_ROLUL_DESCENTRALIZARII_IN_APROFUNDAREA_PROCESELOR_DE_DEMOCRATIZARE_A_STATULUI_POSTSOVIETIC

6% din FEDR dezvoltării urbane durabile și printr-un nou program de colaborare în rețea și de consolidare a capacităților dedicat autorităților urbane, sub denumirea Inițiativa urbană europeană.

Conceptului de politică de coeziune i se subscrie coeziunea teritorială, căreia îi pot fi atribuite numeroase sensuri, deoarece până în prezent nu există o definiție unanim acceptată la nivelul UE. Coeziunea teritorială poate fi înțeleasă ca dezvoltare endogenă și policentrică a întregului teritoriu al UE. În acest sens, obiectivul său este de a dezvolta numeroase clustere de competitivitate și inovare în afara așa-numitei zone „pentagon”. Un alt sens al coeziunii teritoriale este acela de dezvoltare echilibrată. Spre deosebire de dezvoltarea policentrică, care este corelată cu competitivitatea și investițiile destinate creșterii performanțelor regiunilor, dezvoltarea echilibrată își are originile în justiție și solidaritate spațială. Altfel spus, urmărește reducerea disparităților socio-economice și eliminarea dezechilibrelor. Coeziunea teritorială mai presupune și accesibilitate și creare de rețele.

În altă ordine de idei, coeziunea teritorială presupune: orientarea acțiunii publice în jurul a trei principii esențiale – concentrarea, adică depășirea diferențelor de densitate, conectarea teritoriilor, adică depășirea factorului distanță, și cooperarea, adică depășirea factorului de divizare.²

O amenajare teritorială eficientă poate conduce la obținerea de rezultate superioare din punct de vedere economic, social și de mediu.

Pe măsură ce o țară se dezvoltă, planificarea devine din ce în ce mai importantă.

O dezvoltare dinamică presupune luarea a tot mai multor decizii care trebuie coordonate și corelate. Pe măsură ce economia unei țări se consolidează, capacitatea de planificare trebuie dezvoltată, iar procesul de luare a deciziilor trebuie eficientizat la toate nivelurile administrative.

Prin Tratatul de la Lisabona, coeziunea teritorială a fost adăugată la obiectivele coeziunii economice și sociale. Altfel spus, în cadrul noilor programe, accentul va fi pus pe rolul orașelor, pe delimitările geografice funcționale, pe strategii macroregionale și pe zonele care se confruntă cu probleme geografice sau demografice specifice.

În cadrul acestei noi viziuni asupra politicii de coeziune, zonele urbane sunt considerate a fi motoare de creștere și centre de creativitate și inovare. Prin stabilirea unei mase critice de actori cum ar fi întreprinderile, universitățile și cercetătorii, nivelurile de creștere economică ale unei țări pot fi îmbunătățite semnificativ și, totodată, pot fi create noi locuri de muncă.

În cuprinsul ***Avizului privind descentralizarea în Uniunea Europeană și rolul autonomiei locale și regionale în elaborarea și punerea în aplicare a politicilor UE***, Comitetul Regiunilor înțelege prin descentralizare *suma tuturor măsurilor luate la nivel politic pentru a consolida rolul autorităților subnaționale în procesul de luare a deciziilor la nivel național și european și pentru a realiza un transfer al competențelor de la nivelul administrației centrale către instituții aflate la nivel local și regional și subliniază că o*

² http://store.ectap.ro/articole/819_ro.pdf

*viziune de viitor pentru Europa trebuie să includă nivelul regional și local, în condițiile în care legitimitatea Uniunii Europene derivă, între altele, din legitimitatea nivelurilor subnaționale.*³

II. ORGANIZAREA ADMINISTRATIV-TERITORIALĂ A POLONIEI

Republica Polonia (Rzeczpospolita Polska) este o democrație parlamentară conform Constituției din 1997. Parlamentul este bicameral și este compus dintr-o cameră superioară, Senatul (Senat) și o cameră inferioară, Sejm. Niciuna dintre camere nu reprezintă în mod direct autoritățile locale sau regionale.⁴

Procesul de descentralizare a Poloniei a debutat la începutul anilor `90, primul moment important l-a reprezentat înființarea autoguvernării comunale prin Legea din 8 martie 1990 privind autoguvernarea comunală. Aceasta a stat la baza reformei statului în privința reorganizării și atribuirii competențelor, reprezentând în același timp primul pas în construirea societății civile, participantă activ la ritmul schimbărilor. Ulterior, alte două niveluri de autoguvernare - nivel județean și regional - au fost introduse prin reforma din anul 1999.

Polonia este un stat unitar cu administrație locală (samorząd terytorialny) organizată pe trei niveluri: 16 voievodate sau regiuni (województwo), 314 județe (powiat) și 2478 municipalități (gmina). Municipalitățile sunt de trei tipuri: municipalitate urbană (gmina miejska), care cuprinde un oraș, municipalitate rurală (gmina wiejska), care cuprinde mediul rural și municipalitate urban-rurală (gmina miejsko-wiejska), care cuprinde un oraș cu mediul rural înconjurător.⁵

Constituția prevede că municipalitatea este unitatea de bază a autonomiei locale. Organele executive ale voievodatului, județului și regiunii sunt: comitetul executiv al voievodatului (zarząd województwa) condus de mareșalul voievodatului (marszałek województwa); comitetul executiv al județului (zarząd powiatu), condus de starosta; și wójt (în cazul municipalităților rurale), primarul (burmistrz; în cazul municipalităților urbane și urbane-rurale) sau președintele (prezydent; în cazul municipalităților urbane peste 100.000 de locuitori sau municipalităților urbane care au avut birou de președinte înainte de 1990). Organele legislative ale voievodatului, județului și regiunii sunt: adunarea regională (sejmik województwa); consiliul județean (rada powiatu); și consiliul municipal (rada gminy). Organele executive și legislative ale administrației locale sunt susținute de birouri specializate: biroul mareșal (urząd marszałkowski) într-un voievodat, starostwo powiatowe într-un powiat, biroul municipal (urząd gminy) într-un municipiu rural și primăria (urząd miasta) într-un municipiu rural-urban și urban.⁶

³ <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/RO/TXT/PDF/?uri=CELEX:52012AR2214&from=ES>

⁴ <https://portal.cor.europa.eu/divisionpowers/Pages/Poland.aspx>

⁵ https://www.paih.gov.pl/polish_regions/voivodships

⁶ <https://stat.gov.pl/en/regional-statistics/classification-of-territorial-units/administrative-division-of-poland/>

Determinarea municipalității ca fiind unitatea de bază în ceea ce privește autoguvernarea locală și principiul descentralizării sunt stipulate în textul Constituției, art.15 și 16.

De asemenea, Constituția conține principiile care stau la baza funcționării administrației publice locale (art. 163-172), structurile de auto-guvernare locală având personalitate juridică și drepturi de proprietate asupra bunurilor locale.

Art. 15

- 1. Sistemul teritorial al Republicii Polonia va asigura descentralizarea puterii publice.*
- 2. Împărțirea teritorială de bază a statului se stabilește prin statut, permițând legăturile sociale, economice și culturale care asigură unităților teritoriale capacitatea de a-și îndeplini atribuțiile publice.*

Art.16

- 1. Locuitorii unei unități dintr-o diviziune teritorială de bază formează o comunitate autonomă, în conformitate cu legea.*
 - 2. Guvernul local participă la exercitarea puterii publice. O parte însemnată din îndatoririle publice care revin, prin lege, guvernului local, se îndeplinește în numele și sub responsabilitatea acestuia.*
- (...)*

“Capitolul VII – Autonomia locală

Art.163

Guvernul local autonom îndeplinește îndatoririle publice care nu sunt conferite de Constituție sau de legi altor organe ale autorităților publice.

Art.164

- 1. Comuna (gmina) este unitatea de bază a autonomiei locale.*
- 2. Alte unități autonome regionale și/sau locale se stabilesc prin lege.*
- 3. Comuna îndeplinește toate sarcinile derivând din autonomia locală care nu sunt conferite altor unități cu autonomie locală.*

Art.165

- 1. Unitățile locale autonome au personalitate juridică. Acestea au drepturi privind proprietatea și alte drepturi de proprietate.*
- 2. Justiția protejează natura autonomă a unităților locale autonome.*

Art.166

- 1. Îndatoririle publice destinate satisfacerii necesităților unei comunități autonome se îndeplinesc de unitățile locale autonome care au responsabilitate directă în acest sens.*
- 2. Dacă necesitățile fundamentale ale statului o cer, prin lege se poate prevedea obligația unităților locale autonome de a îndeplini și alte îndatoriri publice. Modalitatea de transfer și de îndeplinire a îndatoririlor delegate se reglementează prin lege.*
- 3. Tribunalele administrative soluționează litigiile jurisdicționale dintre unitățile locale autonome și unitățile administrației guvernamentale.*

Art.167

- 1. Unităților locale autonome li se asigură fonduri corespunzătoare pentru îndeplinirea sarcinilor încredințate.*
- 2. Veniturile unităților locale autonome se constituie din venituri proprii, precum și din subvenții generale și granturi specifice alocate de la bugetul statului.*
- 3. Sursele de venituri ale unităților locale autonome se reglementează prin lege.*
- 4. Modificarea conținutului îndatoririlor, precum și a autorităților unităților locale autonome se efectuează în corelație cu modificarea corespunzătoare a fondurilor alocate din veniturile publice.*

Art.168

În măsura stabilită de lege, unitățile locale autonome au dreptul de a stabili nivelul taxelor și impozitelor locale.

Art.169

- 1. Unitățile locale autonome își îndeplinesc sarcinile prin intermediul organelor deliberative și executive.*
- 2. Alegerile pentru organele deliberative au loc prin vot universal, direct, egal și secret. Principiile și procedurile de depunere a candidaturilor și de desfășurare a alegerilor, precum și condițiile de validitate a alegerilor se stabilesc prin lege.*
- 3. Principiile și procedurile pentru alegerea și demiterea organelor executive ale unităților locale autonome se stabilesc prin lege.*
- 4. Structura organizatorică internă a unităților locale autonome se stabilește, în limitele legii, de către organele deliberative.*

Art.170

Membrii unei comunități autonome pot decide, prin referendum, asupra problemelor legate de comunitate, inclusiv asupra demiterii unui organ ales al unității locale autonome. Principiile și procedurile de desfășurare ale referendumului local se stabilesc prin lege.

Art.171

- 1. Legalitatea acțiunilor realizate de o autoritate locală este supusă controlului.*
- 2. Organele care exercită controlul activității unităților locale autonome sunt Primul-ministru și regiunile (voievodatele), iar cele care exercită controlul financiar sunt camerele regionale de audit.*
- 3. Pe baza moțiunii Primului-ministru, Camera Deputaților dizolvă organul deliberativ al autorității locale autonome în cazul încălcării flagrante a Constituției sau a legii.*

Art.172

- 1. Unitățile locale autonome au dreptul de a se asocia.*
- 2. O unitate locală autonomă are dreptul de a adera la asociațiile internaționale ale comunităților locale și regionale, precum și dreptul de a coopera cu comunități locale și regionale din alte state.*

3. Principiile care guvernează exercitarea drepturilor prevăzute la paragrafele 1 și 2 se stabilesc prin lege.⁷

Pe lângă Constituție, baza legală a descentralizării și atribuirii competențelor cuprinde:

- Legea privind autonomia municipală din 1990 (Dz.U. 1990 nr 16 poz. 95);⁸
- Legea privind autonomia regională din 1998 (Dz.U. 1998 nr 91 poz. 576);⁹
- Legea privind autonomia județeană din 1998 (Dz.U. 1998 nr 91 poz. 578);¹⁰
- Legea privind organizarea teritorială a statului pe trei niveluri 1998 (Dz.U. 1998 nr 96 poz. 603);¹¹
- Legea privind veniturile unităților administrației locale din 2003 (Dz.U. 2015 poz. 513);¹²
- Legea privind voievozii și administrația guvernamentală în voievodate din 2009 (Dz.U. 2009 nr 31 poz. 206);¹³
- Legea asupra Asociației Metropolitane din Voievodatul Silezia din 2017 (Dz.U. 2017 poz. 730).¹⁴

Administrația centrală cuprinde:

- Organele supreme ale administrației centrale:
 - Consiliul de Miniștri (Guvernul);
 - Președintele Consiliului de Miniștri (Primul Ministru);
 - Ministerele.
- Organele centrale ale administrației de stat:
 - organele centrale care cuprind în sfera lor de activitate întregul teritoriu al țării, fiind subordonate organelor supreme ale administrației centrale.
- Organele teritoriale ale administrației centrale:
 - voievodul (guvernatorul) - numit de către Prim-Ministru;
 - directorii serviciilor unite de inspecție și de gardieni - care acționează sub comanda guvernatorului;
 - organele administrației neunite - care acționează sub comanda guvernatorului.
- Structurile care funcționează la nivelul județului sunt:
 - consiliul raional/județean;
 - comitetul județean.

Membrii consiliului raional sunt aleși prin vot direct, pentru un mandat de 4 ani.

⁷ <https://www.sejm.gov.pl/prawo/konst/angielski/kon1.htm>

⁸ <http://isap.sejm.gov.pl/isap.nsf/DocDetails.xsp?id=WDU19900160095>

⁹ <http://isap.sejm.gov.pl/isap.nsf/DocDetails.xsp?id=WDU19980910576>

¹⁰ <http://isap.sejm.gov.pl/isap.nsf/DocDetails.xsp?id=WDU19980910578>

¹¹ <http://isap.sejm.gov.pl/isap.nsf/DocDetails.xsp?id=WDU19980960603>

¹² <http://isap.sejm.gov.pl/isap.nsf/DocDetails.xsp?id=WDU20032031966>

¹³ <http://isap.sejm.gov.pl/isap.nsf/DocDetails.xsp?id=WDU20090310206>

¹⁴ <http://isap.sejm.gov.pl/isap.nsf/DocDetails.xsp?id=WDU20170000730>

Reprezentantul statului la nivelul regiunilor este guvernatorul. Acesta este numit de prim-ministru după prezentarea candidaturilor de către ministrul administrației și internelor. Atribuțiile sale includ supravegherea activității desfășurate de administrația publică în regiuni și județe (poliție, asistență socială, protecția mediului, paza instituțiilor publice, etc.), precum și respectarea legii de către organele administrației locale.

Autonomia este un element important al funcționării acestui sistem.

Municipalitățile și districtele nu se află în subordinea regiunilor (voievodatelor). Unica dependență poate viza delegarea de competențe, în baza legislației referitoare la transmiterea competențelor puterii executive către unitățile administrației publice locale.

Delegarea competențelor către autoritățile publice locale are la bază principiul subsidiarității.

Dintre raioane, 66 au un statut special, de municipalități urbane cu drepturi speciale, de raion. Astfel, consiliile orașenești au competențe duble - municipale și județene -, președintele consiliului fiind atât primarul orașului, cât și președintele consiliului județean.

Capitala Varșovia are un statut special, reglementat prin lege, având drepturi similare județelor. Este împărțită în 18 districte.

În conformitate cu Legea privind veniturile autorităților locale, guvernele locale beneficiază de trei surse de venituri:

- venituri proprii;
- subvenții generale;
- subvenții de la bugetul de stat.

Veniturile municipalităților sunt, în principiu, defalcate astfel:

- circa 20% din impozite proprii;
- aproximativ 20% din impozite comune cu alte structuri;
- peste 40% din subvenții;
- 15-20% din alte surse.

Veniturile raioanelor:

- 15% din impozite comune;
- 70% din subvenții;
- 15% din alte surse.

Veniturile regiunilor:

- 55% din impozite comune;
- 35% din subvenții;
- 10% din alte surse.

În cele mai multe cazuri rata maximă de partajare a impozitelor este stabilită de către Parlament (fiind ajustată anual cu valoarea inflației), astfel încât consiliul local poate adopta o rată mai mică sau egală cu acest plafon impus.

Politicile fiscale au impact limitat asupra dimensiunii cheltuielilor autorităților locale.

Taxele locale, care reprezintă venituri ale nivelului municipal, sunt reprezentate de:

- Impozitele, care sunt administrate și colectate de către administrația municipală
 - impozitul pe proprietate;
 - impozitul pe agricultură;
 - impozitul pe mijloacele de transport;
 - taxa pe pădure;
 - impozitul plătit de către proprietarii de câini.
- Impozitele percepute de administrația fiscală națională, administrația locală având dreptul de a acorda scutiri și reduceri de taxe.
 - impozitul pe activitățile definite de dreptul civil;
 - impozit pe moșteniri și donații;
 - impozitul pe întreprinderile mici.
- Taxele administrate de localități cu caracter de impozite locale.
 - taxa turistică (percepută pentru turiștii cazați pe teritoriul respectiv);
 - taxa de piață (vânzarea de produse);
 - taxa pe exploatarea resurselor naturale.

Conform art. 32 din Legea privind județele, Comitetul județean execută sarcinile consiliului județean, care sunt definite prin lege. Sarcinile administrației raionale privesc:

- elaborarea proiectelor de rezoluții ale consiliului;
- punerea în aplicare a rezoluțiilor consiliului;
- asigură managementul proprietăților statului existente în raza de competență;
- administrează bugetul județului;
- numește și demite managerii unităților organizaționale ale județului, atunci când este cazul.

Competențe

- la nivel național

Responsabilitățile organelor naționale de decizie administrativă constau în:

- politica externă;
- apărare și securitate;
- managementul bugetului național;
- justiție;
- transportul public la nivel național;
- construcția și întreținerea drumurilor naționale;
- finanțarea unor instituții culturale de interes național;
- punerea în aplicare a legislației UE;
- educația și învățământul;
- statistica.

- la nivel regional

- dezvoltarea economică a regiunilor;

- ocuparea forței de muncă, politicile privind piața forței de muncă și combaterea șomajului;
- protecția angajaților, în cazul insolvenței angajatorului;
- transport, inclusiv gestionarea drumurilor regionale;
- telecomunicații;
- sănătate;
- instituțiile culturale regionale;
- planificarea în domeniul amenajării teritoriului, gospodăririi apelor, ameliorarea calității terenurilor și întreținerea hidro-instalațiilor;
- modernizarea zonelor rurale;
- educație (școli postliceale, unele școli secundare și profesionale, colegiile de formare a profesorilor, bibliotecile, precum și înființarea și finanțarea învățământului superior în regiune);
- protecția socială;
- sport și turism;
- protecția drepturilor consumatorilor;
- apărarea teritoriului;
- menținerea ordinii publice;
- protecția mediului;
- politica pro-familială (inclusiv acordarea de sprijin familial și funcționarea sistemului de asistență maternală).

- la nivel de raion (județ)

Aceste structuri sunt responsabile pentru o serie de sarcini locale, care nu intră în atribuțiile municipalităților:

- sport și turism;
- geodezie și cartografie;
- administrarea imobilelor, arhitectură și administrarea clădirilor;
- managementul resurselor de apă;
- agricultura, silvicultura și pescuitul în apele interioare;
- cooperarea cu ONG-urile;
- educație (învățământ secundar);
- protecția mediului;
- sănătate;
- protecția consumatorilor;
- protecția socială, în special pentru persoanele cu dizabilități;
- protecția copilului (autoritatea tutelară și orfeline);
- ocuparea forței de muncă;
- transport la nivelul județului;
- sistemele de telecomunicații locale;
- apărare și protecție civilă;
- protecția împotriva inundațiilor și incendiilor;
- menținerea ordinii publice și securitatea colectivă;
- sprijinirea instituțiilor culturale și conservarea monumentelor.

- la nivel local (municipalități)

- amenajarea teritoriului (cadastru, aprovizionarea cu apă și tratarea apelor uzate, întreținerea depozitelor de deșeuri);
- întreținerea clădirilor și terenurilor aflate în proprietatea administrației locale;
- administrarea și întreținerea terenurilor publice (inclusiv a cimitirelor);
- transport local;
- telecomunicații locale;
- protecția mediului;
- alimentarea cu energie electrică, gaz metan și căldură;
- sănătate (servicii medicale primare);
- protecție socială; sprijin familial și întreținerea piețelor;
- cultura;
- învățământ și sport.

Mai mult, autoritățile municipale au în responsabilitate și atribuții delegate de guvernul central (zadania zlecone), de exemplu:

- starea civilă (registru civil, emiterea unei decizii privind numele și prenumele);
- apărarea națională (inclusiv păstrarea unui registru de pre-recruți, efectuarea exercițiilor și antrenamentelor de apărare, planificarea și pregătirea acoperirii medicale pentru nevoile de apărare, păstrarea controlului unităților subordonate din această zonă etc.);
- protecția civilă (inclusiv pregătirea și actualizarea planurilor de apărare civilă, planul de protecție a monumentelor, planurile de evacuare, crearea formațiunilor de apărare civilă și asigurarea necesarului de echipamente, mijloace tehnice, uniforme, efectuarea exercițiilor, instruirea formațiunilor de apărare civilă și a populației pentru autoapărare comună etc.);
- asistență pentru veterani și alte persoane îndreptățite care se află în condiții materiale dificile;
- selectarea judecătorilor pentru instanțele de circumscripție;
- evidența activităților economice;
- eliberarea licențelor pentru vânzarea de băuturi alcoolice;
- servicii pentru persoanele cu tulburări mintale;
- proceduri în materie de adunări publice;
- organizarea și desfășurarea recensămintelor agricole;
- licențierea transportului rutier cu taxiul, eliberarea autorizațiilor pentru transportul persoanelor în municipiu;
- registrele alegătorilor, administrarea și executarea sarcinilor legate de organizarea și desfășurarea alegerilor sau referendumurilor.

După reforma administrativă din 1999, odată cu restabilirea celui de-al doilea nivel de auto-guvernare locală: poviatul, în Polonia s-a mai înființat o singură comună - Jaśliska, în voievodatul subcarpatic. Această stare de fapt a fost determinată de mai mulți factori: Consiliul de Miniștri a introdus criterii mai stricte de creare a comunelor, luând în considerare factori demografici, infrastructurali și economici; s-a dat o interpretare mai riguroasă dispozițiilor Legii privind autoguvernarea comunală (art. 4, secțiunea 3) care solicită uniformitate deplină și coeziune teritorială, precum și capacitatea de a îndeplini sarcini publice; cererile de reactivare a comunelor au primit avize negative din partea

organului de resort. Punctul de vedere al Ministerului de Interne și Administrației a fost că împărțirea unei comune este contrară politicii de stat de menținere a unităților mari și puternice, deoarece astfel de unități au posibilități bugetare mai mari, sunt în mai mare măsură capabile să absoarbă mijloacele comunitare și utilizează mijloacele publice mai eficient.

În ceea ce privește raționalizarea managementului public, cel mai discutabil este faptul că 158 comune rurale (aproximativ 10%) au organisme de conducere în comunele urbane vecine. Biroul unei astfel de comune este adesea situat nu numai în același oraș cu biroul orașului condus de un primar sau președinte, ci chiar în aceeași clădire. Existența unei comune rurale, mai ales mici, în jurul unei unități urbane separate este irațională, deoarece majoritatea serviciilor sunt concentrate și efectuate în orașul care este unitatea centrală și pentru comuna rurală. Astfel, o comună rurală are mai degrabă o justificare politică decât o justificare economică. Funcționarea simultană a ambelor entități face necesară menținerea unei administrații duble de auto-guvernare și înrăutățește coordonarea măsurilor, strategiilor și planurilor de dezvoltare. În cazul orașelor mai mari, aceasta înseamnă și probleme economice cauzate de transferul investițiilor (legate de locuințe și producție) în zonele rurale. Orice schimbare sau chiar discuția lor este adesea tratată de comunele rurale ca un atac asupra autoguvernării lor. Locuitorii lor se îngrijorează, de asemenea, de o posibilă creștere a impozitului agricol sau a impozitului pe bunuri imobile. În principiu, există trei pași posibili ca ieșire din această situație:

- unirea comunelor urbane și rurale într-una urban-rurală;
- încorporarea comunei rurale în limitele orașului și crearea unei comune urbane mari; și
- încorporând unele părți ale comunei rurale în oraș, păstrând în același timp ambele unități autonome în granițe modificate.

În Polonia, în conformitate cu modelul poviat, sunt organizate aglomerări urbane, adică un oraș mare este o comună cu rang de poviat (de exemplu, Cracovia, Poznań, Wrocław, Łódź). Diviziunea administrativă din jurul unui oraș mare este fie concentrică, adică există un singur poviat care înconjoară orașul (de exemplu, Poznań) sau sectorial, cu orașul învecinat cu mai multe poviaturi (de exemplu, Varșovia cu 7 puncte învecinate, sau Wrocław, Łódź, Cracovia).

Într-o aglomerare urbană, împărțirea competențelor unui poviat între două sau mai multe unități administrative dă naștere la numeroase probleme de planificare și administrative. Sunt și mai mari la nivelul comunei. Există zeci de comune în jurul orașelor mari care diferă în ceea ce privește potențialul economic, atractivitatea investițiilor etc. Concurența reciprocă și interesele diferite în relațiile cu un oraș mare fac dificilă, dacă nu chiar imposibilă, o cooperare mai strânsă în întreaga zonă metropolitană. Unitățile vecine pregătesc documente de planificare separate, slab coordonate și urmează strategii de dezvoltare diferite, adesea contradictorii, antagonice. Astăzi, orașele și comunele înconjurătoare formează rare constelații de asociații și acorduri, de cele mai multe ori cu sarcini unice și care diferă în domeniul spațial. Competențele limitate ale poviatorilor fragmentate nu sunt un factor integrator.

Una dintre propunerile de îmbunătățire a acestei stări de fapt este separarea statutului zonelor metropolitane în sistemul administrativ de auto-guvernare. În perioada 2007-2015 au existat cinci propuneri de acte care reglementează acest statut. În general,

acestea au căutat să stabilească un nivel de autoguvernare metropolitană și să ofere autorităților sale competențe și mijloace atât din categoria celor aparținând comunelor și județelor cât și competențe de nivelul voievodal.

La 9 octombrie 2015, Sejm a adoptat Legea Asociațiilor Metropolitane¹⁵, prin care sunt atribuite noi competențe guvernamentale zonelor urbane funcționale cu cel puțin 500 de mii de locuitori: organizarea transportului public și crearea documentelor de planificare fizică supralocală (studii metropolitane).¹⁶

III. ASPECTE PRIVIND ORGANIZAREA ADMINISTRATIV-TERITORIALĂ ÎN ALTE STATE MEMBRE

AUSTRIA

Articolul 2 din Constituție, definește Austria ca fiind un stat federal, compus din 9 landuri, 80 de districte, 15 orașe statutare (care operează atât la nivel local, cât și la nivel districtual) și 2102 comune.

Art. 15 din Constituție stabilește competențele generale pentru landuri, care sunt similare.

Capitolul V "Autoadministrarea", art. 115 - 120, din Legea fundamentală conține prevederi privind competențele comunităților locale.

Potrivit art. 116 alin. 1, fiecare provincie este împărțită în municipii. Municipiul este un organism corporativ teritorial cu drept de auto-administrare, fiind în același timp și district administrativ local. Fiecare structură a unei provincii trebuie să facă parte dintr-o municipalitate.

Municipalitatea este o entitate economică independentă. Aceasta are dreptul, în cadrul legal general al Federației și provinciilor, să dețină active de toate tipurile, să dobândească active și să dispună de acestea după propria voință, să desfășoare activități economice și să-și gestioneze bugetul, în mod independent în cadrul regulamentului financiar și perceperii de taxe.

Pentru a-și îndeplini sarcinile, municipalitățile se pot constitui în asociații municipale. Un asemenea acord de asociere are nevoie de recunoașterea unei autorități de supraveghere.

Organele asociațiilor municipale care urmează să îndeplinească sarcini din sfera de competență proprie municipalității trebuie să se constituie în conformitate cu principiile democratice.

Structura municipală trebuie să stabilească organizarea asociației municipale și în legătură cu aceasta trebuie să asigure constituirea unui comitet al asociației, care trebuie să aibă în componență reprezentanți aleși din toate comunele membre. În plus, se vor

¹⁵ <http://lom.lodz.pl/wp-content/uploads/Statut-Stowarzyszenia-%C5%81OM.pdf>

¹⁶ <https://journals.openedition.org/echogeo/14514>

stabili reguli, în cazul asociațiilor municipale nou formate, în ceea ce privește admiterea și retragerea din asociația municipală, precum și dizolvarea acesteia.

Competența în ceea ce privește reglementarea aspectelor care urmează să fie întreprinse de către asociațiile municipale este stabilită de dispozițiile generale ale legii constituționale federale.

Fuziunea municipalităților din diferite provincii este permisă sub rezerva încheierii unui acord între respectivele provincii, în conformitate cu art. 15a, în care trebuie incluse dispoziții speciale privind omologarea formării asociațiilor locale și punerea în aplicare a supravegherii.¹⁷

Municipalitățile dintr-o provincie pot încheia acorduri reciproce cu privire la sfera lor de competență în măsura în care legislativul provinciei decide astfel. În acest caz, legislativul provinciei trebuie să furnizeze dispozițiile privind publicarea unor astfel de acorduri precum și cu privire la soluționarea litigiilor.

Asociația austriacă a municipalităților (Federația Austriacă Comunală) și Asociația austriacă a orașelor și municipiilor (Federația Austriacă Municipală) sunt competente să reprezinte interesele municipalităților.

Autoritățile municipalității cuprind:

- a) consiliul municipal, fiind un organ reprezentativ general, care urmează să fie ales de către resortisanții municipiului cu drept de vot;
- b) consiliul executiv municipal (consiliul municipal), sau - în orașele cu propriile lor carte - senatul orașului;
- c) primarul.

Consiliul municipal este ales pe baza reprezentării proporționale, prin vot egal, direct, personal și secret, exercitat de toți resortisanții de sex masculin și feminin care au cetățenie federală și domiciliul principal în municipiu. Prevederile legilor electorale pot totuși stipula ca și cei care nu au domiciliul principal în municipiul respectiv să aibă drept de vot. În reglementările electorale, condițiile de vot și de eligibilitate electorală nu pot fi mai restrictive decât în cazul reglementărilor electorale pentru parlamentul provincial. Printre condițiile prevăzute de legile electorale se numără și acelea de drept de vot și eligibilitate electorală și pentru celelalte naționalități ale statelor membre UE.

Regulamentul electoral poate stipula ca votanții să-și exercite dreptul de vot în circumscripții de sine stătătoare.

Potrivit prevederilor art. 118 alin. 1, o autoritate municipală are propria sferă de competență și una atribuită de către federație sau de provincie.

Competențe:

- la nivel central
 - atribuții legislative exclusive ale federației: politică externă, finanțe, politică comercială, siguranță publică, transport, legislația muncii etc. Federația își păstrează competența legislativă exclusivă și autoritatea administrativă pe aceste zone.

¹⁷ https://www.ris.bka.gv.at/Dokumente/Erv/ERV_1930_1/ERV_1930_1.pdf

- legislația la nivel federal și administrația la nivelul landurilor (circulația pe drumurile publice, cetățenie, impactul asupra mediului).
- legile-cadru federale și modalitatea de implementare la nivelul landurilor (servicii pentru tinerii aflați în dificultate, reforme administrative la nivelul landurilor).

Majoritatea actelor legislative țin de nivelul federal.

- la nivel de land
 - landurile sunt responsabile pentru legislația care nu este în competența nivelului central, de exemplu: planificarea spațială, protecția mediului, transport.

Legile federale sunt puse în aplicare de către guvernator și autoritățile subordonate acestuia. Guvernatorul acționează ca împuternicit al guvernului federal și este obligat să respecte instrucțiunile guvernului federal sau a ministrului de resort.

- la nivel local

Autoritățile locale au responsabilitatea generală pentru problemele care sunt exclusiv sau în principal locale:

 - numirea funcționarilor publici și ofițerilor locali;
 - poliția locală;
 - managementul traficului auto local;
 - sănătate;
 - locuințe;
 - promovarea și sprijinirea activităților comunității locale (teatru, servicii sociale), managementul evenimentelor locale.

Pe lângă acestea, autoritățile locale îndeplinesc responsabilitățile ce le sunt delegate de la nivel federal sau de la nivelul landurilor.

- numirea autorităților municipale, fără a aduce atingere competenței organismelor electorale de nivel superior; stabilirea regulamentelor interne privind exercitarea funcțiilor municipale;
- numirea personalului municipal și exercitarea controlului asupra activității acestuia în baza prerogativelor de serviciu, fără a aduce atingere competențelor privind disciplina, eligibilitatea și procesul de selecție;
- asigurarea ordinii publice locale, controlul asupra evenimentelor locale;
- administrarea traficului și sprijinirea activității poliției rutiere;
- divizia de poliție destinată protecției;
- poliția economică;
- poliția sanitară, în special în domeniul serviciilor de urgență și de prim-ajutor și al serviciilor legate de decese și înhumare;
- serviciul de gardieni publici;
- întreținerea sediului poliției locale și a brigăzii de pompieri;
- întocmirea planului de dezvoltare al localității;
- acordarea de servicii publice pentru soluționarea extrajudiciară a litigiilor.
- executarea bunurilor mobile, conform legii.

Federația și provincia își exercită dreptul de supraveghere a activităților desfășurate de municipalități cu scopul de a evita încălcarea de către aceasta a legilor și altor acte normative în procesul de îndeplinire a competențelor, inclusiv în ceea ce privește depășirea sferei de competență.

Provincia are în plus dreptul de a verifica din punct de vedere financiar administrarea unei localități în ceea ce privește respectarea principiilor de eficiență și oportunitate. Rezultatele verificărilor vor fi transmise primarului, care trebuie să le prezinte Consiliului municipal. În termen de 3 luni, primarul trebuie să informeze autoritatea de supraveghere cu privire la măsurile luate în urma controlului.

Asocierea comunităților locale în comunități teritoriale, implementarea modelului de auto-administrare și modul de aplicare a altor principii privind organizarea unitară a administrației publice în provincii sunt reglementate prin ordin constituțional federal, iar punerea în aplicare a acestora incumbă legislaturile provinciale. Delegarea competenței în chestiuni legate de codul de serviciu pentru personal și drepturile de reprezentare ale angajaților comunităților teritoriale reprezintă, de asemenea, reglementări de natură constituțională federală.

Cea mai importantă sursă de venit pentru municipalități sunt impozitele (52%). În ponderea acestora, aproximativ 19% sunt taxele municipale, care includ taxa pe afaceri (aproximativ 60% din veniturile fiscale) și impozitul pe imobile (aproximativ 16% din veniturile fiscale municipale). În plus față de taxele municipale, taxele partajate reprezintă aproximativ 63% din impozite, și includ, de exemplu, TVA-ul, impozitul pe salarii, impozitul pe profit și taxa pe combustibil.

BELGIA

Conform art. 1 din Constituție, Belgia este stat federal compus din comunități și regiuni. Organizarea puterii în raport cu teritoriul este complexă, pe de o parte, există statul federal cu organele sale, iar pe de altă, comunitățile și regiunile care dispun de organe specifice statelor federale. Belgia este un stat federal atipic, întrucât nu există constituții ale regiunilor și comunităților și nici organe jurisdicționale ale acestora.¹⁸

Belgia este compusă din 3 Comunități (franceză, flamandă și germanofonă), 3 Regiuni (flamandă, valonă, Bruxelles-Capitală) și 4 regiuni lingvistice (franceză, flamandă, germană și bilingvă).

Limitele teritoriale ale celor 4 regiuni lingvistice pot fi schimbate sau modificate numai prin lege adoptată cu majoritate de voturi de fiecare grup lingvistic al fiecărei Camere, cu condiția prezenței majorității membrilor fiecărui grup și a obținerii unui total de voturi pozitive în două grupuri lingvistice reprezentând 2/3 din numărul voturilor exprimate.

În exercitarea competențelor proprii, statul federal, Comunitățile și Regiunile urmăresc obiectivele unei dezvoltări durabile, în dimensiunile sale sociale, economice și de mediu, ținând cont de solidaritatea între generații.

Competențele administrative sunt repartizate între autoritățile federale, autoritățile regionale și comunitățile lingvistice. Fiecare dintre aceste entități are organe deliberative și executive proprii.

¹⁸ <https://www.legislationline.org/download/action/download/id/1744/file/b249d2a58a8d0b9a5630012da8a3.pdf>.

Puterea legislativă la nivel național este exercitată de Parlamentul Federal bicameral. Camera superioară a Parlamentului Federal, Senatul, este ales pe baza unui sistem care prevede reprezentarea regiunilor și comunități (Art. 67 din Constituție), acesta neavând însă drept de veto asupra legislației federale.

Conform legii, în Belgia există cinci parlamente:

- Parlamentul flamand are 124 de membri aleși în mod direct, 118 desemnați prin reprezentare proporțională din listele de partid în circumscripțiile cu mai mulți membri din Regiunea flamandă, și șase membri aleși de la Bruxelles, care participă numai în chestiuni comunitare.

- Parlamentul valon are 75 de membri aleși în mod direct prin reprezentare proporțională din listele de partid în circumscripții plurinomiale.

- Parlamentul Regiunii Bruxelles are 89 de membri, aleși prin reprezentare proporțională din listele partidelor reprezentând vorbitorii de flamandă și vorbitorii de franceză, în circumscripții plurinomiale - 72 franceză și 17 flamandă. În cadrul acestui Parlament, există comisii separate pentru franceză și flamandă.

- Parlamentul Comunității de limbă franceză are 94 de membri aleși în mod indirect, reprezentanți de cei 75 de membri ai Parlamentului valon și 19 aleși din Parlamentul Regiunii Bruxelles.

- Parlamentul Comunității de limbă germană are 25 de membri aleși prin reprezentare proporțională pe liste de partid.

Potrivit art. 116 din Constituție, Parlamentele Comunității și ale Regiunii sunt formate din mandatarii aleși. Parlamentul Comunității este format din membri aleși direct în calitate de membru al Parlamentului Comunității în cauză sau în calitate de membru al unui Parlament al Regiunii.

Parlamentul Regiunii este format din membri aleși direct în calitate de membru al Parlamentului Regiunii în cauză sau în calitate de membru al unui Parlament al Comunității.

Membrii Parlamentelor Comunității și ai Regiunii sunt aleși pentru o perioadă de 5 ani. Parlamentele Comunității și al Regiunii sunt reînnoite integral la fiecare 5 ani. Cu excepția cazului în care legea, adoptată cu majoritatea prevăzută, nu dispune altfel, alegerile pentru Parlamentele Comunității și cel al Regiunii au loc în aceeași zi și coincid cu alegerile pentru Parlamentul European.

Fiecare Comunitate are propriul Guvern. Componenta și funcționarea acestora se stabilesc prin lege adoptată cu o majoritate prevăzută de lege. Membrii fiecărui Guvern al Comunității sau Regiunii sunt aleși de Parlamentul propriu.

Există zece provincii care fac parte din cele două regiuni, flamandă și valonă.

Regiunea Bruxelles exercită direct competențe provinciale.

Provinciile au o funcție dublă. În primul rând, ele sunt comunități politice autonome (descentralizate), responsabile pentru toate aspectele care țin de interesul provincial. De

asemenea, ele sunt autorități subordonate responsabile cu punerea în aplicare a deciziilor luate la alte niveluri (deconcentrate).

În Belgia există 589 municipalități, organizate astfel: în Valonia se regăsesc 262 de municipalități, dintre care 9 vorbitoare de limbă germană; în regiunea Bruxelles se află 19 municipalități, iar pe teritoriul Flandrei funcționează 308 unități municipale.¹⁹

Veniturile fiscale reprezintă principala sursă de finanțare pentru municipalități și provincii, și într-o măsură și mai mare pentru comunități și regiuni, pentru care reprezintă mai mult de 90% din resursele lor.

Competențe:

- la nivel federal

Competențele federale acoperă tot ceea ce nu intră în mod expres în sarcinile Comunităților sau Regiunilor. Cu toate acestea, statul federal nu are nicio autoritate asupra competențelor atribuite entităților federale. Din 1988, supravegherea autorităților locale a fost transferată către guvernele regionale.

Repartizarea competențelor între regiuni și comunități și nivelul federal este supusă controlului judiciar. Curtea Federală de Arbitraj poate anula o lege care contravine repartizării competențelor. Consiliul de Stat oferă consultanță cu privire la constituționalitatea legislației și poate exclude actele administrative neconstituționale.

- la nivelul Comunităților

Comunitățile au următoarele competențe principale (art.127-130):

- cultură și limbă;
- învățământ;
- audio-vizual;
- turism, tineret;
- relații internaționale;
- sănătate;
- asistență pentru persoane fizice (asistență socială, ajutorul acordat familiilor, protecția tinerilor, servicii de asistență a imigranților);
- cercetare științifică;
- cooperarea dintre Comunități.

Cele trei comunități au competențe legislative și pot emite decrete comunitare care au putere de lege. Nu există nicio relație ierarhică între comunități și autoritatea federală.

- la nivelul Regiunilor

- politica urbană și amenajarea teritoriului;
- protecția mediului (responsabilitate partajată) și politica în domeniul apei;
- conservarea naturii;
- lucrări publice (infrastructură);
- transport (responsabilitate partajată);
- comerț exterior (responsabilitate partajată);
- agricultură și pescuit (responsabilitate partajată);

¹⁹ <https://rm.coe.int/local-and-regional-democracy-in-belgium-recommendation-rapporteurs-hen/168071a308>

- energie (responsabilitate partajată);
- locuințe;
- politică economică (responsabilitate partajată);
- ocuparea forței de muncă (responsabilitate partajată);
- impozite (responsabilitate partajată);
- supravegherea aplicării legilor la nivelul municipiilor și provinciilor;
- cercetarea științifică;
- importul, exportul și tranzitul de arme.
- la nivelul comunelor
- menținerea ordinii publice;
- organizarea alegerilor;
- biroul registrului public;
- cadastru;
- întreținerea infrastructurii rutiere;
- asistență socială;
- afaceri municipale generale.

O particularitate în Belgia o reprezintă "communes à facilités" - municipalități care trebuie să ofere facilități administrative bilingve pentru locuitorii lor, care vorbesc o altă limbă decât cea oficială. Crearea de "facilități administrative" este o consecință a legislației lingvistice care reglementează utilizarea limbilor în Belgia.

FRANȚA

Cadrul legal este reprezentat de Constituție²⁰, Codul general al colectivităților teritoriale²¹, Codul agricol, Legea modernizării acțiunii publice teritoriale și afirmării metropolelor²², Legea referitoare la delimitarea regiunilor din 17 ianuarie 2015²³, Legea referitoare la Noua Organizare Teritorială a Republicii (NOTRe) din 7 august 2015²⁴ și de Legea pentru viitorul agriculturii și pădurilor²⁵.

Conform art.1 din Constituția din 1958, cu modificările ulterioare, organizarea Republicii franceze este descentralizată. Procesul de amenajare a teritoriului francez care aplică principiul descentralizării permite transferul competențelor administrative ale statului către comunitățile locale.

²⁰ <http://www.conseil-constitutionnel.fr/conseil-constitutionnel/francais/la-constitution/la-constitution-du-4-octobre1958/texte-integral-de-la-constitution-du-4-octobre-1958-en-vigueur.5074.html>

²¹ <https://www.legifrance.gouv.fr/affichCode.do?cidTexte=LEGITEXT000006070633> Le Code général des collectivités territoriales (CGCT)

²² <https://www.legifrance.gouv.fr/affichTexte.do?cidTexte=JORFTEXT000028526298&categorieLien=id> LOI n° 2014-58 du 27 janvier 2014 de modernisation de l'action publique territoriale et d'affirmation des métropoles

²³ <https://www.legifrance.gouv.fr/jorf/id/JORFTEXT000030109622/>

²⁴ <https://www.legifrance.gouv.fr/affichTexte.do?cidTexte=JORFTEXT000030985460&dateTexte=&categorieLien=id> LOI n° 2015-991 du 7 août 2015 portant nouvelle organisation territoriale de la République

²⁵ <https://www.legifrance.gouv.fr/affichTexte.do?cidTexte=JORFTEXT000029573022&categorieLien=id>

În Franța, conceptul de reforma a statului²⁶ (care, anterior, se referea mai ales la reforma instituțiilor statului), s-a impus în anii '90, cu referire la acțiunile inițiate cu scopul de a îmbunătăți funcționarea administrației naționale, fiind asociat cu redefinirea responsabilităților statului și a misiunilor sale fundamentale. Din anii 2000, noțiunea de modernizarea statului a fost utilizată de asemenea împreună cu cea de reformă a statului.

Franța este organizată pe patru niveluri administrative locale (échelons administratifs locaux): comuna, intercomunalitate, departament și regiune.

Acest aranjament teritorial cu responsabilități partajate și finanțare încrucișată a fost adesea denumit "millefeuille territorial". În acest context, în ultimele decenii în Franța au fost realizate mai multe reforme administrative, schimbările fiind menite a asigura eficacitatea acțiunii publice la nivel teritoriilor. Înaintea aplicării reformei, conform datelor guvernamentale, în Franța existau 101 departamente, 36700 comune, 22 regiuni și 2600 grupări intercomunale.

Principiile reformei teritoriale vizau constituirea unei noi arhitecturi a Republicii franceze ca răspuns nevoii și voinței politice de a garanta o proximitate și o funcționare mai eficace a serviciilor teritoriale ale statului.

Realizarea reformei administrative a dispus de structuri instituționale precum un minister sau un secretariat de stat, responsabile cu aplicarea ei. Din luna mai 2012, a fost înființat Ministerul Reformei Statului, Descentralizării și Funcției publice, precum și alte structuri interministeriale, a fost creat de asemenea Secretariatul general pentru modernizarea acțiunii publice (SGMAP)²⁷, plasat sub autoritatea primului-ministru, aflat și la dispoziția ministrului însărcinat cu reforma statului. Ministerul Descentralizării și Funcției Publice avea misiunea de a pregăti și pune în aplicare politica guvernului în domeniul descentralizării și funcției publice.

În domeniul descentralizării, ministrul de resort pregătește și pune în aplicare, în legătură cu ministerul de interne și cu ministrul egalității teritoriilor și locuinței, politica de consolidare a responsabilităților locale. La rândul său, Ministerul amenajării teritoriului, ruralității și colectivităților teritoriale îndeplinește misiunile conferite prin lege (Decretul nr. 2012-770 din 24 mai 2012²⁸).

Principalul scop al simplificării organizării teritoriale a fost cel al scăderii cheltuielilor, fiind propuse măsuri radicale precum: suprimarea clauzei competenței generale a colectivităților teritoriale, cu scopul de a putea stabili competențe specifice și exclusive pentru regiuni și departamente, comune, acestea putând să intervină astfel în toate domeniile, dacă ele considerau că este necesar; stabilirea unei noi hărți intercomunale, bazată pe ideea bazinului vieții; reducerea la jumătate a numărului regiunilor; desființarea consiliilor departamentale.

În Franța, reforma teritorială s-a realizat prin adoptarea, în etape, a unui pachet de legi: Legea modernizării acțiunii publice teritoriale și afirmării metropolelor din 28 ianuarie

²⁶ <http://www.vie-publique.fr/decouverte-institutions/institutions/administration/modernisation/qu-est-ce-que-reformeetat.html>

²⁷ ⁴ <http://www.modernisation.gouv.fr/le-sgmap>

²⁸ <https://www.legifrance.gouv.fr/affichTexte.do?cidTexte=JORFTEXT000025915750> Décret n° 2012-770 du 24 mai 2012 relatif aux attributions du ministre de l'égalité des territoires et du logement

2014, Legea referitoare la delimitarea regiunilor din 17 ianuarie 2015, urmate de Legea referitoare la Noua Organizare Teritorială a Republicii (NOTRe) din 7 august 2015 care a conferit noi competențe regiunilor și a redefinit clar competențele fiecărei colectivități teritoriale.

În Adunarea Națională, în motivarea proiectului de lege se preciza că "de trei decenii Franța se află în plin proces de descentralizare care s-a aprofundat cu fiecare etapă. În acest moment este nevoie de modernizarea în profunzime a organizării teritoriale pentru a rezista șocurilor și de a se înscrie în fruntea țărilor dezvoltate, capabile să susțină progresul, să garanteze coeziunea teritoriilor". Se menționa că este necesară clarificarea organizării teritoriale, astfel încât să fie precizate responsabilitățile fiecărui nivel al puterii publice, simplificarea relațiilor dintre stat și colectivitățile teritoriale, creșterea încrederii reciproce, coerența acțiunii publice capabile a garanta viitorul generațiilor viitoare. În acest context, un rol deosebit au avut studiile de impact care au însoțit proiectele legislative atât în Adunarea Națională cât și în Senatul francez²⁹.

Comisariatul general al egalității teritoriilor a participat la prefigurarea, evaluarea și monitorizarea impactului teritorial în timp real al reformelor aplicate. Guvernul a nominalizat în aprilie 2015 șapte prefecți care au fost implicați în aceste demersuri de a forma noi regiuni prin fuzionare, de a elabora și coordona proiectul organizării regionale, în dialog cu reprezentanții aleși și cu sindicatele.

Prima lege a reformei teritoriale adoptată în anul 2014 a acordat un nou statut metropolelor, iar în anul 2015 au fost înființate noi metropole (Rennes, Bordeaux, Toulouse, Nantes, Brest, Lille, Rouen, Grenoble, Strasbourg et Montpellier). La 1 ianuarie 2015 a fost acordat un statut special metropolei Lyon, iar la 1 ianuarie 2016 metropolelor Grand Paris și d'Aix-Marseille-Provence. Aceste noi entități au dobândit mai multe puteri și pot interveni în domeniul autostrăzilor departamentale, transportului școlar și al promovării internaționale.

Noua reformă a regiunilor, bazată pe legea referitoare la Noua Organizare Teritorială a Republicii (NOTRe) și a Decretului de aplicare a legii³⁰, a vizat reducerea regiunilor de la 22, plus cele cinci dincolo de mări, la 13 regiuni, inclusiv Corsica, începând cu data de 1 ianuarie 2016. Regiunile rămase neschimbate au fost: Bretagne, Pays de la Loire, Centre, denumită acum Centre-Val de Loire, Ile-de-France, Provence Alpes-Côte d'Azur, Corse. Au fost create regiuni noi precum: Alsace, Lorraine și Champagne-Ardenne, Nord-Pas-de-Calais și Picardie, Bourgogne și Franche Comté, Haute-Normandie și Basse-Normandie, Rhône-Alpes și Auvergne, Midi-Pyrénées și Languedoc-Roussillon, Aquitaine, Limousin și Poitou-Charentes. Această decizie a avut la bază studii și dezbateri ample referitoare la noul decupaj regional, o analiză comparativă a vechilor și noilor regiuni din perspectiva populației, resurselor naturale, dezvoltării economice și sociale, precum și a

²⁹ <https://www.legifrance.gouv.fr/affichLoiPreparation.do?idDocument=JORFDOLE000029101338&type=general&typeLoi=proj&legislature=14>

³⁰ Décret n° 2015-1689 du 17 décembre 2015 portant diverses mesures d'organisation et de fonctionnement dans les régions de l'administration territoriale de l'Etat et de commissions administratives
<https://www.legifrance.gouv.fr/affichTexte.do?cidTexte=JORFTEXT000031638556&categorieLien=id>

limitării disparităților regionale.³¹ Regiunile au dobândit un rol important în dezvoltarea economică prin susținerea IMM-urilor(PME) și a celor de talie intermediară (ETI).

În parlament, Adunarea Națională a votat proiectul cu 13 regiuni metropolitane, iar Senatul un proiect cu 15 regiuni, dezbaterile au fost îndelungate și aprinse, implicând arbitrajul președintelui francez. Șapte din 12 regiuni metropolitane au fost rezultatul regroupării a două sau trei regiuni, prin articolul 2 al legii prevăzându-se stabilirea capitalei și a noii denumiri a regiunii, decizii luate în septembrie-octombrie 2016, cu avizul consiliului regional.

Noua hartă regională a luat în considerare rolurile economic și social al regiunilor, astfel, regiunile au competențe exclusive în:

- dezvoltarea economică prin elaborarea schemei regionale de dezvoltare economică, inovație și internaționalizare, sprijinirea investițiilor imobiliare, inovației în întreprinderi (SRDEII) și prin orientările sale în domeniul atractivității teritoriale și al dezvoltării economiei solidare;

- regiunea are competența definirii sistemului de sprijin pentru crearea și extinderea activităților economice sau întreprinderilor în dificultate, contribuind de asemenea la dezvoltarea polilor de competitivitate;

- conform legii de modernizarea a acțiunii publice teritoriale din 2014 regiunile au rol deosebit în afirmarea metropolelor, în gestionarea programelor europene (FEDER, FEADER și o parte a FSE);

- formare profesională, învățare și alternanță;

- învățământ liceal, construirea, întreținerea și funcționarea liceelor cu profil general și agricol.

- amenajarea teritoriului și mediului - elaborarea schemelor regionale (SRADDET);

- gestionarea deșeurilor;

- transporturi - coordonarea politicilor TER, a transportului interurban, precum și politicile complementare. Din 2017 va prelua transportul școlar de la departamente.

Regiunile vor gestiona unele aerodrumuri regionale și porturile.

Unele competențe sunt partajate împreună cu departamentele: turismul, cultura, sportul, promovarea limbii regionale, digitalizarea.

În Franța, dezvoltarea regională are o tradiție remarcabilă, fiind aplicate modele specifice și eficiente de dezvoltare durabilă prin programe europene. Un rol deosebit are aplicarea schemei regionale de dezvoltare reglementată prin Decret³².

Prevederile din Codul general al colectivităților teritoriale referitoare la regiuni au fost modificate conform legii nr. 2015 - 991 din 7 august 2015 referitoare la o nouă organizare teritorială a Republicii.

În Titlul I referitor la consolidarea regiunilor, în articolul L 4123 se precizează că mai multe regiuni care formează un teritoriu fără enclave pot, prin decizia concordantă a consiliilor regionale, adoptată cu o majoritate de trei cincimi din voturi, să ceară să fie

³¹ <http://www.chroniques-cartographiques.fr/2015/02/cartes-comparatives-des-nouvelles-regions-en-france.html>

<http://www.chroniques-cartographiques.fr/2016/04/nouvelles-regions-les-comparaisons-bis.html>

³² Décret n° 2016-1071 du 3 août 2016 relatif au schéma régional d'aménagement, de développement durable et d'égalité des territoires - <https://www.legifrance.gouv.fr/eli/decret/2016/8/3/ARCB1609722D/jo>

regrupate într-o singură regiune și stabilită prin decret de stat. Fuzionarea unei regiuni se face în mod asemănător.

Referitor la atribuțiile generale ale regiunilor, în articolul L 4211-1 se precizează că regiunea are ca misiune, respectând atribuțiile comunelor și departamentelor și colaborând cu acestea și cu statul, de a contribui la dezvoltarea economică, socială și culturală a regiunii, la coordonarea și raționalizarea investițiilor, la participarea la finanțarea echipamentelor colective de interes regional direct, cu acordul colectivităților locale, grupări ale acestora, altor organisme publice sau de stat; la finanțarea unor axe rutiere care prin caracteristicile lor constituie itinerarii de interes regional și sunt identificate prin schema regională de amenajare, la dezvoltarea durabilă și egalitatea teritoriilor, la sprijinirea financiară a investițiilor și la participarea la capitalul societăților de investiții, de finanțare interregională sau proprie fiecărei regiuni, existente sau create, ca și societăților economice mixte și societăților care au ca obiect transferul de tehnologii.

În Titlul V, art. L 4251-1 la 4251-11 sunt menționate atribuțiile legate de amenajarea și dezvoltarea economică cu referire la schema regională de dezvoltare, amenajare, dezvoltare durabilă și egalitate a teritoriilor, la cercetare și dezvoltare tehnologică, la intervențiile în domeniul economic și social. În titlul VI se face referire la gestionarea serviciilor publice la nivelul regiunii.

În Codul general al colectivităților teritoriale, comunele sunt considerate eșalonul de bază al democrației locale care au competența generală de a răspunde nevoilor cetățenilor săi. Prevederile legale referitoare la comune sunt incluse în Codul general al colectivităților teritoriale, articolele L 2111-1 - L2581-1. Contestațiile referitoare la delimitarea teritoriului comunelor sunt tranșate de reprezentantul statului în departamentul de care acestea aparțin. Administrarea și serviciile comunei sunt precizate în Cartea a II-a, cu referire la poliție în articolele L 2211 - L 2216, la servicii comunale L 2221 - L 2226 precum regiile municipale, concesiunile, regimul cimetirilor și serviciilor funerare, servicii industriale și comerciale, pază contra incendiilor, gestionarea apelor pluviale. Intervențiile în domeniul economic și social, precum sprijinul economic, garantarea împrumuturilor, participarea la capitalul societăților, intervențiile pentru locuințe sociale sunt menționate în Titlul V, articolele L 2251 - L 2254.

Conform reformei administrativ-teritoriale, la 1 ianuarie 2016 toate comunele sunt regroupate în intercomunalități care trebuie să aibă de la 5.000 la 15.000 de locuitori și să activeze conform articolului L 5216-5 din Codul general al colectivităților teritoriale, modificat prin aplicarea prevederilor Legii nr. 1.888 din 28 decembrie 2016. Intercomunalitățile reprezintă regroupări ale comunelor cu competențe delegate de comunele membre, structura fiind administrată de reprezentanți aleși de comunele respective. Aceste organisme publice de cooperare intercomunală (EPCI) au fiscalitate proprie.

▪ Competențele comunelor sunt precizate în art. L. 4251 și privesc următoarele aspecte:

- dezvoltarea economică;
- crearea, amenajarea, întreținerea și gestionarea zonelor cu activitate industrială, comercială, terțiară, artizanală, turistică, portuară sau aeroportuară;
- politica locală comercială și susținerea activităților comerciale de interes comunitar; promovarea turismului;

- amenajarea spațiului comunitar;
- schema coerenței teritoriale și schema sectorului;
- planul local de urbanism, documentele de urbanism elaborate în funcție de harta locală;
- crearea și realizarea zonelor de interes comunitar, aspecte legate de mobilitate prevăzute în Codul Transporturilor;
- echilibrul social al habitatului: programul local de habitat;
- politica de locuințe de interes comunitar;
- acțiunile și sprijinirea financiară a locuințelor sociale de interes comunitar și pentru persoane defavorizate;
- rezerve funciare pentru punerea în aplicare a politicii comunitare pentru menținerea echilibrului social al habitatului;
- îmbunătățirea parcului imobiliar de interes comunitar;
- coordonarea dispozitivelor contractuale de dezvoltare urbană, locală și de inserție economică și socială, precum și dispozitivele locale de prevenire a delincvenței;
- gestionarea zonelor de călători;
- colectarea și selectarea deșeurilor.

Prevederile referitoare la departamente sunt menționate în articolele L 3111 - L 3665, iar precizările referitoare la administrarea și serviciile departamentale se găsesc în articolele de la L 3211. Sunt menționate competențele consiliului departamental și ale președintelui în domeniul bugetului, împrumuturilor, gestionării patrimoniului, acțiunii sociale.

În articolele Titlului III sunt menționate intervențiile generale și sprijinul acordat la nivelul departamentelor în domeniul economico-social, electrificării, culturii, apărarea pădurilor contra incendiilor.

În teritoriile rurale, cele trei obiective ale politicii de reînnoire a ruralității puse în aplicare de Ministerul amenajării teritoriului și ruralității³³ au vizat combaterea ideii de înapoiere a acestora, răspunsul dat noilor provocări ale ruralității și intenția de a arăta că teritoriile rurale sunt un atu pentru dezvoltarea țării.

Încă din anul 2014, guvernul a decis promovarea teritoriilor rurale, crearea condițiilor de reînnoire a prezenței statului în aceste teritorii, reconstruirea legăturilor orașe și sate, dotarea teritoriilor rurale cu mijloace de dezvoltare proprie.³⁴

Politica în acest domeniu a pornit de la constatarea existenței unei crize economice și sociale, de identitate a zonelor rurale care împiedică aplicarea unor politici publice adecvate. Guvernul a plecat de la identificarea mai multor niveluri ale ruralității, identificând: zonele periurbane aflate sub influența marilor orașe, a teritoriilor agricole și a teritoriilor industriale în schimbare sau în zone hiper-rurale. Datele arătau că în Franța, 95% din populație trăia sub influența urbană și doar 5% trăia exclusiv rural. În acest context, populația era de mai multe categorii: mai urbanizată (periurbană), mai puțin

³³ <https://www.cohesion-territoires.gouv.fr/categorie/amenagement-du-territoire>

³⁴ <http://www.gouvernement.fr/assises-des-ruralites-l-acte-fondateur-d-une-politique-renouvelee-pour-les-territoires>
<http://www.gouvernement.fr/partage/1486-discours-aux-assises-des-ruralites>

urbanizată (suburbană) sau hiper-rurală, din această perspectivă devenind necesar a depăși clivajul rural-urban. Pentru a răspunde nevoilor unei realități foarte diverse trebuia așadar să fie recunoscute profundele mutații care aveau loc în aceste teritorii, sub efectul urbanizării, mobilității populației, evoluției economice, inserției noilor tehnologii care ofereau noi oportunități dar creau în același timp și noi fracturi. O etapă importantă era aceea a găsirii soluțiilor adecvate acestei situații diverse, în plină evoluție și de a da competențele necesare zonelor rurale pentru a acționa adecvat.

Ministerul locuinței, egalității teritoriilor și ruralității a creat 7 ateliere teritoriale în care s-au întâlnit aleși, reprezentanți ai administrației din zonele rurale, ai populației, ai asociațiilor agricultorilor care au dezbătut teme precum: crearea unor noi forme de cooperare urban-rural, abordarea problemelor în zonele montane, modalități de combinare a performanței economice cu cea de mediu, reînnoirea cadrului instituțional și a prezenței statului în teritoriile rurale, modele ale noii ruralități, de mobilizare a resurselor serviciile publice în aceste teritorii prin complementaritatea dintre acțiunile statului, colectivităților și întreprinderilor. În acest scop, a fost creat un comitet interministerial care a analizat datele atelierelor.

Reforma teritorială a fost o oportunitate de a realiza obiectivele reformei ruralității, fiind folosite schimbările produse la nivel regional și intercomunal. În politica guvernului dedicată acestui domeniu (denumită *assises des ruralités*), conceptul de nouă ruralitate asociază elemente precum calitatea vieții, tradiția, inovația și solidaritatea.

Prin aplicarea măsurilor incluse în Legea pentru viitorul agriculturii și pădurilor adoptată în luna octombrie 2014 s-a urmărit creșterea competitivității economice, sociale și de mediu. Aceasta s-a efectuat prin intervenția puterilor publice și organismelor profesionale înscrise într-un dispozitiv specific numite Grupuri de Interes Economic și de Mediu (GIEE), în număr de 250, la nivelul întregii țări.

În concluzie, se poate constata că unele etape ale reformei administrativ-teritoriale din Franța au fost elaborate și parțial implementate, urmând ca în viitor să fie definite obiective noi.

O analiză realizată în iulie 2017, care a urmărit elaborarea strategiei guvernamentale pentru perioada 2017-2027³⁵, constata că în ultimele decenii, ca în majoritatea economiilor europene dezvoltate, în Franța s-a realizat o dinamizare importantă a metropolelor, cele 15 zone urbane de peste 500.000 locuitori care reunesc 40% din populație și 50% din activitatea economică, din masa salarială, care au dus la creșterea valorii adăugate din punct de vedere economic și a populațiilor înalt calificate, devenind adevărate motoare ale creșterii economice și sociale.

Aplicarea legislației reformei teritoriale a avut efecte pozitive prin fixarea clară a unor obiective ale politicii teritoriale, prin definirea precisă a competențelor actorilor principali, prin consolidarea politicilor sectoriale ale statului în teritoriile aflate în dificultate. În același timp, se constata că a avut loc creșterea inegalităților teritoriale, generate de procesul dezindustrializării unor zone, de degradarea unor orașe mijlocii și a teritoriilor rurale, care a determinat scăderea nivelului veniturilor și a protecției sociale a populației din acele teritorii.

³⁵ <http://www.strategie.gouv.fr/publications/20172027-dynamiques-inegalites-territoriales>

UNGARIA

Ungaria este un stat unitar, organizat în mod descentralizat, legea fundamentală conținând un capitol care reglementează guvernarea locală, potrivit art. 42 (cap. IX) din Constituție, autonomia locală reprezintă *dreptul alegătorilor eligibili ai comunităților, orașelor, capitalei și districtelor și județelor de a avea guvernare locală. Guvernul local se referă la gestionarea independentă și democratică a afacerilor locale și exercitarea autorității publice în interesul populației locale.*³⁶

Ungaria prezintă trei niveluri de guvernare: central, regional (județean) și local. Adoptarea Legii privind autonomia locală din 1990 a fost punctul de plecare al procesului de descentralizare. Noua lege privind autonomia locală a fost adoptată în 2011, aducând schimbări importante în organizarea teritorială și repartizarea competențelor.

Ungaria cuprinde 19 regiuni/județe și 3.175 comunități: 2.863 municipii, 265 de orașe, 23 de orașe de rang județean și capitala Budapesta. În plus, există șapte regiuni statistice care au fost create în anul 1999.

Structurile administrației publice locale gestionează afacerile publice și exercită puterea publică la nivel local, nedeținând competențe legislative. Nu există nicio ierarhie între cele două niveluri ale administrației publice locale.

Legea privind autonomia locală, adoptată în anul 2011, descrie organizarea teritorială și diviziunea pe verticală a competențelor.

Dreptul la auto-guvernarea locală este dreptul comunităților de alegători din municipii (autonomii municipale) și județe (auto-administrații regionale). Autogovernările municipale funcționează în sate, orașe, orașe de rang județean și în districtele capitalei. Alegătorii își exercită drepturile colective la auto-guvernare prin intermediul reprezentanților aleși pe o durată de 4 ani și prin participarea la referendumurile locale.

Guvernele locale își exercită atribuțiile impuse prin legislație și cele asumate în mod voluntar. În virtutea deciziilor luate de structura de conducere locală, aceasta poate în mod voluntar să rezolve orice chestiune publică locală, cu excepția cazului în care, printr-o normă de drept, aceasta este în competența exclusivă a unui alt organism.³⁷

Competențele guvernelor locale se stabilesc în funcție de potențialul economic, numărul de locuitori și mărimea teritoriului administrativ.

Alegătorii eligibili își exercită dreptul la autonomie locală prin organul reprezentativ pe care l-au ales și prin intermediul referendumului local.

Organul reprezentativ local gestionează și administrează autonom problemele guvernului local, iar deciziile sale pot fi supuse numai controlului de legalitate. De asemenea, acesta exercită dreptul de proprietate asupra bunurilor aflate pe teritoriul guvernului local, gestionează independent veniturile guvernului local și, sub proprie responsabilitate, poate desfășura afaceri.

Organul reprezentativ beneficiază de veniturile proprii prevăzute de lege pentru îndeplinirea îndatoririlor pe care le au structurile de conducere și, de asemenea, are dreptul la sprijin din partea statului, acordat în funcție de conținutul îndatoririlor. În plus,

³⁶ <https://www2.ohchr.org/english/bodies/cescr/docs/E.C.12.HUN.3-Annex2.pdf>

³⁷ <http://www.toosz.hu/>

mai are îndatoriri privind stabilirea tipurilor și nivelurilor taxelor locale, cu respectarea cadrului legal în domeniu; stabilirea propriei organizări și a regulilor de procedură; stabilirea simbolurilor și emblemelor guvernului local, precum și a onorurilor și titlurilor locale; poate fuziona liber cu alte organe reprezentative locale și înființa asociații ale guvernului local pentru reprezentarea intereselor, poate coopera cu guvernele locale din alte țări și poate fi membru al asociațiilor internaționale ale autorităților locale.

Organele reprezentative locale pot adopta decrete care nu trebuie să contravină niciunui alt act legal.

Primarul este și președintele organului reprezentativ local. În cazuri excepționale, primarul poate participa la îndeplinirea îndatoririlor administrative ale statului și autorităților, suplimentar responsabilităților avute în cadrul guvernului municipal, în conformitate cu legea sau decretul guvernamental aprobat prin lege.

Competențe

- la nivel național
 - Parlamentul deține competențe legislative exclusive;
 - Guvernul național are competențe exclusive în materie de suveranitate națională: justiție, afaceri externe, finanțe și apărare națională;

Guvernul dispune de un serviciu public care este deconcentrat la birourile administrației regionale și la nivel local (birouri guvernamentale metropolitane).

- la nivel regional
 - dezvoltare teritorială;
 - dezvoltare rurală;
 - planificarea utilizării terenurilor;
 - alte activități de coordonare.
- la nivel local
 - dezvoltare urbană, planificarea utilizării terenurilor;
 - operațiuni urbane: dezvoltarea și întreținerea cimitirelor publice, asigurarea iluminatului stradal, furnizarea de servicii de coșerit industrial și casnic, dezvoltarea și întreținerea drumurilor publice locale și a anexelor acestora, dezvoltarea și întreținerea parcurilor publice, construirea de spații pentru parcare a vehiculelor, etc.;
 - numirea persoanelor care lucrează în instituțiile publice locale;
 - acordarea de asistență medicală primară, servicii de promovare a modului de viață sănătos;
 - probleme de mediu: colectarea deșeurilor, igienizarea mediului urban, controlul dăunătorilor și rozătoarelor;
 - învățământ preșcolar;
 - servicii culturale, în special sprijinirea serviciilor oferite de bibliotecile publice, cinematografe, muzee de artă, protejarea patrimoniului cultural local, sprijinirea educației comunității locale;
 - servicii sociale și de protecție a copilului;
 - construcția de locuințe;
 - reabilitarea persoanelor fără adăpost;
 - protecția mediului local și a naturii, managementul apelor, prevenirea daunelor provocate de inundații, aprovizionarea cu apă potabilă, servicii de salubritate, tratarea și evacuarea apelor uzate (serviciu de canalizare);
 - apărare națională, apărare civilă, protecția în caz de dezastre;

- impozitele locale;
- organizarea economiei locale și a turismului;
- oferirea de oportunități de comercializare a produselor pentru micii producători și produsele tradiționale licențiate;
- activități sportive și probleme ale tineretului;
- afaceri interne;
- asigurarea siguranței publice;
- asigurarea transportului public local;
- gestionarea deșeurilor;
- alimentarea cu energie termică.³⁸

³⁸ https://www.ccre.org/docs/Local_and_Regional_Government_in_Europe.EN.pdf

Resurse bibliografice

- Carta drepturilor fundamentale a Uniunii Europene³⁹
- Carta europeană a autonomiei locale din 15 octombrie 1985.⁴⁰
- Consolidarea capacității de planificare spațială⁴¹
- Strategia de dezvoltare teritorială a României⁴²
- Tratatul privind Uniunea Europeană și Tratatul privind funcționarea Uniunii Europene⁴³
- Dezvoltarea regională și coeziunea după 2020⁴⁴

³⁹ <https://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:C:2010:083:0389:0403:ro:PDF>

⁴⁰ <https://rm.coe.int/168007a088>

⁴¹ https://www.fonduri-ue.ro/images/files/studii-analize/43814/Raport_final_-_Consolidarea_capacitatii_de_planificare.pdf

⁴² <http://sdtr.ro/upload/sdtr-28.08.pdf>

⁴³ <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/ro/TXT/?uri=CELEX:12012E/TXT>

⁴⁴ https://ec.europa.eu/regional_policy/ro/2021_2027/